

Bernt Brendemoen Anısına: Dilbilim, Edebiyat ve Kültürel Köprüler (1949-2024)

In Memory of Bernt Brendemoen: Linguistics, Literature, and Cultural Bridges (1949–2024)

Melike Üzüm

Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi

Edebiyat Fakültesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü

Ankara / Türkiye

e-posta melike.uzum@hacettepe.edu.tr

orcid 0000-0002-2338-8066

Atıf

Citation

Üzüm, Melike (2025). Bernt Brendemoen Anısına: Dilbilim, Edebiyat ve Kültürel Köprüler (1949-2024). *Dil Araştırmaları*, 36: 279-286.

Başvuru

Submitted

21.04.2025

Revizyon

Revised

24.04.2025

Kabul

Accepted

28.04.2025

Çevrimiçi Yayın

Published Online

12.05.2025

Akademik Hayatı

Türkoloji alanının saygın isimlerinden Prof. Dr. Bernt Brendemoen'un 9 Mart 2024 tarihinde aramızdan ayrıldığını büyük bir üzüntüyle öğrendik. Brendemoen'nun başta Karadeniz ağızları olmak üzere Türk dilinin çeşitli konuları üzerine yaptığı derinlikli araştırmaları, alana kalıcı katkılar sağlamıştır. Diyalektoloji çalışmalarıyla öne çıkan Brendemoen 10 Ocak 1949'da Oslo'da (Norveç) doğmuştur. Akademik kariyerine Oslo Üniversitesinde Klasik Filoloji

(Latince ve Yunanca) alanında başlamış, aynı zamanda Türkçe öğrenmiştir. Bir İstanbul ziyareti sonrasında Türkoloji'ye olan ilgisi artmış ve çalışmalarında bu alana yönelmiştir. 1974-1976 yılları arasında Türkiye'nin sağladığı bir bursla Topkapı Sarayı arşivlerinde bulunarak tez araştırmasını İstanbul'da sürdürmüştür. Even Hovdhaugen'in danışmanlığında yürüttüğü *Turkish Transcription Texts from Topkapı Sarayı* [Topkapı Sarayı'ndan Türkçe Transkripsiyonlu Metinler] başlıklı tezini 1977'de başarıyla tamamlayarak Türkoloji alanına ilk bilimsel katkısını sunmuştur.

1978-1981 yılları arasında Brendemoen, Norveç Bilim ve Beşerî Bilimler Araştırma Kurulu (The Norwegian Research Council for Science and the Humanities) ve Oslo Üniversitesinde araştırmacı olarak görev yapmıştır. 1978'de Kahire Amerikan Üniversitesinde Arapça eğitimi almış, 1979'da ise Doğu Karadeniz ağızlarından veri toplamak üzere bir yıl kalacağı Trabzon'a gelmiştir.

Brendemoen akademik yaşamı boyunca birçok kurumda görev alarak önemli tecrübeler edinmiştir. 1982 yılında Oslo Üniversitesinde okutman olarak Türkçe dersleri vermiş ve 1989 yılında da öğretim görevlisi kadrosuna terfi etmiştir. 1993 yılında bir dönemliğine Johann Wolfgang Goethe Üniversitesinde (Frankfurt), 2001-2002 yılları arasında ise Mainz Johannes Gutenberg Üniversitesinde misafir profesör olarak bulunmuştur. 2002 yılında Oslo Üniversitesinde Türkoloji alanında profesörlük kadrosuna atanmıştır. Özgeçmişinde de belirttiği üzere, İskandinavya ülkeleri arasında Türkoloji alanında kalıcı profesörlük pozisyonuna sahip tek kişi olarak uzun yıllar hizmet vermiştir.

Türkolojiye yaptığı değerli katkılardan dolayı Brendemoen'a 1985 yılında İstanbul Üniversitesi tarafından, 2010 yılında ise Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı tarafından Üstün Hizmet Ödülü verilmiştir.

Çalışma Alanları

Brendemoen'un yayınları; diyalektoloji, söz dizimi, biçimbilgisi, sözlükbilim, dil ilişkileri ve dil politikası gibi pek çok alanı kapsar. Ancak çalışmaları ağırlıklı olarak diyalektoloji alanındadır. 1978'de Doğu Karadeniz ağızlarından veri toplamaya başlar. Bu verileri söz dizimi, biçim bilgisi, Yunancanın bu bölgedeki etkisine odaklanarak dil ilişkisi açısından inceler ve makale olarak yayımlar. Bu konudaki en kapsamlı çalışması, Trabzon ve Rize'nin bir bölümünden toplanan verilere dayanan *The Turkish dialects of Trabzon: Their phonology and historical development* [Trabzon Ağızları: Ses Bilgisel ve Tarihsel Gelişim] başlıklı kitabıdır. Kitapta, Trabzon ağzından derlediği verileri eş zamanlı ve art zamanlı yaklaşımlarla değerlendirmiş ve bu yolla Türkçenin bu coğrafyada gelişimini ele alarak Trabzon ağızlarının Anadolu ağızlarından ayrılan özelliklerini dilsel kanıtlarla ortaya koymuştur. Ayrıca tarihsel dilbilim ve dil ilişkileri açısından veriyi sorgulayarak ağız bölgesinde hem arkaik özelliklerin korunduğunu hem de başta Yunanca olmak üzere başka dillerle etkileşimlerin izlenebildiğini göstermiştir. Bu çalışma, tarihi Türk dilleri çerçevesinde Batı Türkçesinin oluşumuna da yeni bulgular sağlamaktadır.

Çalışmalarında dil ilişkilerine ayrıca ilgi gösterdiği açıktır. Yunancanın etkisiyle *-mİş*'in kanıtsal içeriğinin kaybolduğunu ve bu yönüyle diğer ağızlardan ayrıldığını ortaya koyduğu *Some remarks on the -mİş past in the Eastern Black Sea Coast dialects* [Doğu Karadeniz Sahil Ağızlarındaki *-mİş* Geçmiş İşaretleyicisine İlişkin Bazı Açıklamalar] konulu incelemesiyle, Anadolu'da Yunanca ve Türkçenin nasıl etkileşime girdiğini 1999 yılında yayınladığı *Greek and Turkish language encounters in Anatolia* [Anadolu'da Yunanca ve Türkçe Dil Karşılaşmaları] başlıklı yazısıyla, 2006 yılında ise Yunanca ve Türkçe etkileşimini art zamanlı bakış açısıyla değerlendirdiği *Aspects of Greek-Turkish language contact in Trabzon* [Trabzon'da Yunanca-Türkçe Dil ilişkilerinin Yönleri] başlıklı çalışmasıyla topladığı dil malzemesini farklı açılardan sorgular. Yine benzer şekilde Karadeniz ağızlarında Lazcanın etkisini *Laz influence on Black Sea Turkish dialects?* [Lazca Karadeniz ağızlarını etkiler mi?] (1990) başlıklı çalışmasında ele alır.

Brendemoen'un yayınlarının bir kısmı da dil devrimi sürecine ve reformların dile etkisine odaklanmaktadır. 1989'da *Den tyrkiske språkreforment* [Türk Dil Reformu] başlığıyla genel bir değerlendirme sunduğu çalışmasını ilk olarak Norveççe yayınlar. Ardından 1990 yılında dil devrimi sürecindeki uygulamaları ve sonuçlarını dil politikası açısından tartıştığı *The Turkish language reform and language policy in Turkey* [Türkiye'de Türk Dil Reformu ve Dil Politikası] başlıklı çalışmasını, 2021'de ise dil reformunun toplumsal etkilerini çözümlediği ve güncel tartışmalara yönelik görüşlerini paylaştığı *The Turkish Language Reform* [Türk Dil Reformu] başlıklı kitap bölümünü yayınlar. Sonraki yıllarda da bu konuya ilgisini kaybetmediği görülür. Genel olarak bu çalışmalarda Arapça ve Farsça unsurların dilden atılması ile dildeki değişim sürecini ve çıkarılan sözcüklerin yerine yerleştirilmek üzere yeni sözcüklerin oluşturulmasında izlenen türetim yollarını değerlendirir. Ayrıca uygulanan dil politikasına yönelik görüşlerini paylaşarak kültürel çerçevede reformun etkisini tartışır.

Türkçenin öğretimi ve Türkçenin tanınırlığını artırmaya yönelik olarak Brendemoen Türkçe-Norveççe sözlük projesinde de Yaşar Tanrıkut ile birlikte önemli bir görevi üstlenmiştir. Sözlüğün ilk baskısı 1980, ikinci baskısı ise 1997 yılında yapılmıştır. 2013 yılında ise H. Sinan Çorbacıoğlu ile genişletilmiş yeni bir sözlük yayınlar.

Brendemoen yalnızca dilbilimsel çalışmalarıyla değil, Türk edebiyatının İskandinav coğrafyasında tanıtımına katkısıyla da hatırlanmalıdır. Edebiyat alanında ilk olarak 1976 yılında *Tyrkisk litteratur idag. Novellen* [Günümüz Türk Edebiyatı: Kısa Hikâye] başlıklı incelemesini ve üç kısa hikâye çevirisini yayımlamıştır. Bu erken dönem çalışması, onun akademik ilgisinin yalnızca sözlü dil verisiyle sınırlı olmadığını, edebiyatla da iç içe geçtiğini göstermesi açısından önemlidir.

İlerleyen yıllarda Türk edebiyatına dair çok sayıda yazı kaleme almış ve özellikle Orhan Pamuk'un eserlerini Norveççeye kazandırarak büyük yankı uyandırmıştır. *Kara Kitap* (1994) ve *Benim Adım Kırmızı* (2003) gibi dil ve anlatım bakımından çevrilmesi güç olan eserlerin yanı sıra *İstanbul: Hatıralar ve Şehir* (2006) ,

Masumiyet Müzesi (2010) ve *Kafamda Bir Tuhaflık* (2016) gibi romanları da Norveçli okurlarla buluşturmuştur. İlginç bir not olarak, *Kara Kitap*'ın çevrildiği ilk yabancı dilin Norveççe olduğunu da belirtmek gerekir (bk. Demir, 2024).

Brendemoen yalnızca çevirmen değil, aynı zamanda bu eserler üzerine düşünen, yazar ve Orhan Pamuk'un üslubuna dair derinlikli analizler yapan bir akademisyendir. Nitekim *Kara Kitap* üzerine kaleme aldığı ilk yazısında, Pamuk'u "Türkçe söz dizimini yenileyen" bir yazar olarak tanımlamıştır. Bu değerlendirmesini ileriki yıllarda yayımladığı çok sayıda inceleme yazısıyla derinleştirmiştir. Çeviriyle sınırlı kalmayan bu yaklaşımı, Brendemoen'u hem bir kültürel aracı hem de eleştirel bir edebiyat okuyucusu haline getirir.

Meslektaşları ve öğrencileri tarafından sevilen Brendemoen için sağlığında iki armağan kitap yayınlanmıştır. Bunlardan ilki 2009 yılında 60. doğum günü vesilesiyle hazırlanan *Turcological Letters to Bernt Brendemoen* [Bernt Brendemoen'a Türkoloji Mektupları] başlıklı yayındır. Çalışmada, Türk dillerinin söz dizimi ve ses bilgisi, toplum dilbilim, dil ilişkileri, tarihsel dilbilim, Türkçenin gelişiminin kültürel bağlamı, Türkiye'deki ve Avrupa'daki göçmen toplulukların ağız özellikleri gibi birçok konuya yer verilir. Diğeri ise 2018 yılında 70. yaş günü için öğrencileri Éva Á. Csátó, Joakim Parslow, Emel Türker ve Einar Wigen tarafından yayınlanan *Building Bridges to Turkish: Essays in Honour of Bernt Brendemoen* [Türkçeye Köprüler Kurmak: Bernt Brendemoen Onuruna Yazılar] başlıklı kitaptır. Bu yayının ilk bölümünde Brendemoen, Johanson tarafından tanıtılır. Johanson, Brendemoen'un Türkolojiye katkılarını değerlendirmenin yanı sıra kişisel görüşlerini paylaşarak bir kutlama yazısı sunar. Kitap bu giriş yazısından sonra, Türk dilleri ve ilişkili diğer dillere odaklanan toplam 22 bilimsel makaleden oluşur.

Türkoloji alanında Batı Avrupayı Türk dünyasına bağlayan bir köprü olarak değerlendirilen Brendemoen, "köprü kurucu" anlamına gelen *köpridji* adıyla da anılır. Yukarıda bahsettiğimiz 70. yaşını kutlamak için yayınlanan armağan kitapta Johanson, Brendemoen'un kurduğu köprüleri şu sözlerle açıklar:

"Onun kurduğu köprüler, bir kültürü anlamak isteyen birinin o kültürün konuşurlarının dilini öğrenmesi gerektiği ve zıttı yönde, bir dili anlamak isteyen birinin de o dilin kültürel bağlamını öğrenmesi gerektiği inancına dayanan dilsel yapılarıdır." (2018, s. 1)

Bu yazıyla bir yıl sonra saygıyla andığımız Prof. Dr. Bernt Brendemoen'un acı kaybıyla Türkoloji camiası değerli bir bilim insanını, Norveç ise özverili bir hocasını kaybetmiştir. Ancak onun eserleri, öğrencileri ve katkılarıyla bıraktığı bilimsel miras, gelecek kuşak Türkologlara ilham vermeye devam edecektir. Bilimsel titizliği, alana duyduğu bağlılık ve alçakgönüllü kişiliği, her zaman saygı ve özlemle hatırlanacaktır. Sayın Prof. Dr. Bernt Brendemoen'u saygı, minnet ve rahmetle anıyoruz.

Yayınları

1976. Tyrkisk litteratur i dag: Novellen [Turkish literature today: The short story]. *Basar* 3, 29-67.

1977. *Tyrkiske transkripsjonstekster i Topkapı Sarayı i Istanbul* [İstanbul Topkapı Sarayındaki Transkripsiyonlu Metinler]. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. University of Oslo: Ural-altaistik institut.
1978. Tyrkisk språkpolitikk 1928-1978. [Türk Dil Politikası 1928-1978.] *Samtiden* 7: 437-448.
1979. [ve Johanson, Lars] Bibliography of current Scandinavian Turcological studies. *Turcica* 1979: 254-264.
1980. Labyal ünlü uyumunun gelişmesi üzerine bazı notlar. *Türkiyat Mecmuası* 19, 223-240.
1980. [ve Tanrıkut, Yaşar] *Tyrkisk-norsk ordbok / Türkçe-Norveççe sözlük*. Oslo: Universitetsforl. [Genişletilmiş yeni baskı. 1991, Oslo.].
1984. A note on the retraction of labial front vowels in the Turkish dialect of Trabzon. *Riepmočála: Essays in Honor of Knut Bergsland*. Brendemoen, Bernt vd. (eds.). Oslo: Novus. 13-24.
1984. Brendemoen, Bernt; Hovdhaugen, Even ve Magga, Ole Henrik (eds.). *Riepmočála: Essays in Honor of Knut Bergsland Presented on the Occasion of His Seventieth Birthday*. Oslo: Novus.
1986. [ve Csató, Éva Ágnes] The head of S in Turkish: A comparative approach to Turkish syntax. *Türk Dilbilimi Konferansı Bildirileri. 9-10 Ağustos 1984 / Proceedings of the Turkish Linguistics Conference. August 9-10, 1984*. Ayhan Aksu Koç, Eser Erguvanli Taylan (eds.). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları. 85-100
1987. Trabzon ağızlarındaki zaman kipleri üzerine bir not. *Beşinci Milletler Arası Türkoloji Kongresi. Tebliğler 1. Türk dili 2*. İstanbul: Edebiyat Fakültesi basımevi. 33-40.
1987. [ve Csató, Éva Ágnes] A syntactic analysis of Turkish gerundial clauses with subject control. *Studies on modern Turkish. Proceedings of the Third Conference on Turkish Linguistics*. E. Boeschoten, Hendrik; Verhoeven, Ludo Th. (eds.). Tilburg: Tilburg University Press. 121-135.
1989. Den tyrkiske språkreformene [Türk dil reformu]. *Meddelanden: (Svenska Forskningsinstitutet i Istanbul)* 14, 29-46.
1989. Trabzon Çepni ağızı ve Tepegöz hikâyesinin bir Çepni varyantı. *Trabzon Kültür-Sanat yılığı* 1988-1989, 13-22.
1990. The Turkish language reform and language policy in Turkey. *Handbuch der türkischen Sprachwissenschaft 1*. Hazai, György (ed.). Budapest: Akadémiai Kiadó. 454-493.
1990. Laz influence on Black Sea Turkish dialects? *Altaica Osloensia – Proceedings from the 32 Meeting of the Permanent International Altaistic Conference*. Brendemoen, Bernt (ed.). Oslo: Universitetsforlaget. 49-64.
1990. (ed.) *Altaica Osloensia – Proceedings from the 32. Meeting of the Permanent International Altaistic Conference*. Oslo: Universitetsforlaget.
1990. Tyrkisk-norsk kontrastiv grammatikk [Türkçe-Norveççe Karşılaştırmaları Gramer]. *Med to språk – fem kontrastive språkstudier for lærere*. Hvenekilde, Anne (ed.). Oslo: Cappelen. 155-191.
1991. Det kosmopolitiske, nostalgiske Istanbul [Kozmopolit, Nostaljik İstanbul]. *Meddelanden (Svenska Forskningsinstitutet i Istanbul)*, 17-53.
1992. [Even Hovdhaugen ile] *Tyrkisk grammatik*. [Türkçe Gramer]. Oslo: Universitetsforlaget.
1992. Some remarks on the vowel harmony in a religious dialect text from Trabzon. *Altaic Religious Beliefs and Practices*. Bethlenfalvy, Géza et al. (ed.). Budapest: Hungarian Academy of Sciences. 41-57.
1992. Kuzey-Batı Avrupa Türkçesine ödünç yolu ile giren yabancı kaynaklı deyimler. *Dilbilim Araştırmaları* 1992, 19-24.
1992. Trabzon ağızlarında şimdiki zaman bağlantı ünlüsü. *Türk Dilleri Araştırmaları* 1992, 19-34.
1992. Orhan Pamuk – Bir Türkçe sözdizimi yenilikçisi. *Kara Kitap üzerine yazılar*. Esen, Nüket (ed.). İstanbul: Can. 144-158.
1993. Pronominalsyntax in den türkischen Schwarzmeerdialekten – syntaktische Innovation oder Archaismus? *Sprach- und Kulturkontakte der türkischen Völker – Materialien der zweiten Deutschen Turkologen-Konferenz, Rauschholzhausen, 13.-16. Juli 1990*. Laut, Jens Peter ve Röhrborn, Klaus (eds.). Wiesbaden: Harrassowitz. 51-73.
1993. Orhan Pamuk og hans Svarte Bok [Orhan Pamuk ve Kara Kitap]. *Meddelanden (Svenska Forskningsinstitutet i Istanbul)*, 21- 60.
1994. *İmâle* in der osmanischen und tschagataischen Dichtung. *Arabic Prosody and its Applications in Muslim Poetry*. Johanson, Lars ve Utas Bo (eds.). Stockholm: Swedish Research Institute in Istanbul. 17-34.
1994. Some remarks on the copula in a “micro-dialect” on the Eastern Black Sea coast. *Türk Kültürü Araştırmaları*, 32: 107-115 [aynı yazı *Zeitschrift für Balkanologie* 33, 2-8 içinde de yayımlandı.]

1996. Case merge in the Black Sea dialects – A Kartvelian substrate feature? *Symbolae turcologicae – Studies in Honour of Lars Johanson*. Berta, Árpád; Brendemoen, Bernt; Schöning, Claus (eds.). Stockholm: Swedish Research Institute in Istanbul. 41–59.
1996. [Berta, Árpád ve Schöning, Claus ile eds.]. *Symbolae turcologicae – Studies in Honour of Lars Johanson*. Stockholm: Swedish Research Institute in Istanbul.
1996. Osmanlı ve Çağatay şiirinde imâle ve aslı uzun ünlüler. *Uluslararası Türk Dili Kongresi 1992 (26 Eylül-1 Ekim 1992)*: Ankara: TDK. 435-456.
1996. Trabzon Çepni Ağzı ve Tepegöz Hikâyesinin Bir Çepni Varyantı. *Uluslararası Türk Dili Kongresi 1988 (26 Eylül 1988 – 3 Ekim 1988)*. Ankara. 211-223
1997. Some remarks on the *-mİş* past in the Eastern Black Sea Coast dialects. *Turkic Languages* 1, 161–183.
1998. Einige Bemerkungen über die Wortstellung in anatolischen Dialekten. *Turkologie Heute - Tradition und Perspektive*. Demir, Nurettin ve Taube, Erika (eds.), Wiesbaden: Harrassowitz. 27-46.
1998. Turkish dialects. *The Turkic Languages*. Johanson, Lars ve Csátó, Éva Á. (eds.). London & New York: Routledge. 236–
1998. The Turkish language reform. *The Turkic Languages*. Johanson, Lars ve Csátó, Éva Á. (eds.). London & New York: Routledge. –247.
1999. [Lanza, Elisabeth ve Ryen, Else ile] (eds.) *Language Encounters Across Time and Space*. Oslo: Novus
1999. Greek and Turkish language encounters in Anatolia. *Language Encounters Across Time and Space*. Lanza, Elisabeth ve Ryen, Else (eds.) Oslo: Novus. 353–378.
1999. Doğu Karadeniz ağzlarının söz varlığı ve sözlükleri. *Kebikeç* 7–8, 77–83.
1999. Bir Sufi romanı olarak Kara Kitap. *Orhan Pamuk'u anlamak*. Kılıç, Engin (ed.). İstanbul: İletişim. 209–223.
1999. Doğu Karadeniz Ağzlarındaki *-mİş*'li Geçmiş Zaman Üzerine Bir Not. *III. Uluslararası Türk Dil Kultayı*, TDK Yay., Ankara 1999, s. 199-206.
2000. The status of Anatolian dialectology at the turn of the XXth century. *Archivum Ottomanicum* 18, 127–137.
2001. On the occasion of Lars Johanson's 65th birthday. *Materialia Turcica* 22, 173–175.
2002. *The Turkish Dialects of Trabzon. Their Phonology and Historical Development* 1–2. Wiesbaden: Harrassowitz.
2003. Orhan Pamuk's nye Röde bok [Orhan Pamuk'un Yeni kitabı Benim Adım Kırmızı]. *Accurata descriptio. Studier i kartiografi, numismatik, orientalistik och bibliotekvesen tillägnade Ulla Ehrensward*. Burius, Anders & Sandgren, Folke & Bäärnhielm, Göran (eds.). Stockholm: Kungliga biblioteket. 41–50.
2003. A note on vowel rounding in the Trabzon dialects. *Studies in Turkish Linguistics. Proceedings of the Tenth International Conference on Turkish Linguistics*. Özsoy, Sumru A. vb. (eds.). İstanbul: Boğazici University Press. 313–320.
2004. Tyrkisk [Türkçe]. *Standardspråk underveis. Historien til åtte orientalske og østeuropeiske språk*. Gammelgaard, Karen vd. (eds.). Oslo: Unipub forlag. 63–80.
2005. Consonant assimilations: A possible parameter for the classification of Turkish dialects. *Turkic Languages* 9, 173–187.
2005. Sentence subordination in the Turkish Eastern Black Sea dialect – Another example of copying from Greek? *Haptaçahaptaitiş. Festschrift for Fridrik Thordarson*. Welo, Erik ve Haug, Dag (eds.). Oslo: Novus. 29–47.
2005. Some remarks on the phonological status of Greek loanwords in Anatolian Turkish dialects. *Linguistic Convergence and Areal Diffusion*. Csátó, Éva Á.; Isaksson, Bo ve Jahani, Carina (eds.). London & New York: Routledge. 335–345.
2006. Aspects of Greek-Turkish language contact in Trabzon. *Turkic Languages in Contact*. Boeschoten, Hendrik ve Johanson, Lars (eds.). Wiesbaden: Harrassowitz. 63– 73.
2006. Ottoman or Iranian? An example of Turkic-Iranian language contact in East Anatolian dialects. *Turkic-Iranian Contact Areas. Historical and Linguistic Aspects*. Johanson, Lars ve Bulut, Christiane (eds.) Wiesbaden: Harrassowitz. 226–238.
2007. Popüler tartışmada hatalar ve normlar. *Türkiye'de dil tartışmaları*. Menz, Astrid ve Schroeder, Christoph (eds.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi. 25–39.
2007. The image of the Turks and Turkey as depicted by Scandinavian Travellers. *Are We Captives of History? Historical Essays on Turkey and Europe*. (Tid og Tanke 11.) Oslo: Unipub. 93– 104.

2007. Foreword. In Çağatay, Ergun & Kuban, Doğan (eds.) *The Turkic Speaking Peoples. 2000 Years of Art and Culture from Inner Asia to the Balkans*. München & London & New York: Prestel. 6–7.
2007. Noveç'teki diyalektoloji ve uygulamaları. *Sanat Tarihi Araştırmaları. Prof. Dr. Haşim Karpuz'a Armağan*. Kayseri: Kivılcım Kitabevi. 107–113.
2008. Orhan Pamuk'un hümanizmi. *Orhan Pamuk edebi dünyası*. Esen, Nüket ve Kılıç, Engin (eds.). İstanbul: İletişim. 77–85.
2008. Anadolu Ağızlarındaki Sözdizimi Üzerine Bir Not. *Turkish Studies* 3/3: 166–175.
2010. Some remarks on the copula in the Eastern Black Sea dialects. *Turcology in Mainz/Turkologie in Mainz*. Boeschoten, Hendrik & Rentzsch, Julian (eds.). Wiesbaden: Harrassowitz. 47–54.
2010. [Csató, Éva Á.; Johanson, Lars; Römer, Claudia ve Stein, Heidi ile] The linguistic landscape of Istanbul in the seventeenth century. *The Urban Mind. Cultural and Environmental Dynamics*. Sinclair, Paul J. J. vb. (eds.). Uppsala: African and Comparative Archeology, Department of Archeology and Ancient History, Uppsala University. 415–440.
2010. An eighteenth century Karamanlidika codex from Soumela monastery in Trabzon. *Cries and Whispers in Karamanlidika Books*. Balta, Evangelia ve Kappler, Matthias (eds.). Wiesbaden: Harrassowitz. 267–280.
2011. Objekter i romanen. Orhan Pamuk og den materielle verden [Romandaki nesneler. Orhan Pamuk ve maddi dünya]. *Materiell Kultur & Kulturens Materialitet*. Naguib, Shahinaz-Amal ve Rogan Bjarne (eds.). Oslo: Novus. 81–97.
2012. Prestige register vs. common speech in Ottoman Turkish. *High vs. Low and Mixed Varieties*. Mejdell, Gunvor ve Lutz, Edzard (eds.). Wiesbaden: Harrassowitz. 123–132.
2012. Å oversette Orhan Pamuk [Orhan Pamuk'u Çevirmek]. *Språk och ordkonst i Österled*. Jeffner, Anders (ed.). Stockholm: Kungl. vitterhets historie och antikvitets akademien. 38–53.
2012. Some thoughts about lexical code-copying. *The Szeged Conference. Proceedings of the 15th International Conference on Turkish Linguistics held on August 20–22, 2010 in Szeged*. Kincses-Nagy, Éva & Biacsi, Mónika (eds.). Szeged: Department of Altaic Studies. 153–159.
2013. [Sinan Çorbacıoğlu ile] *Tyrkisk-norsk ordbok*. [Türkçe-Norveççe sözlük] Oslo: Sysspress.
2013. Trabzon ağzılarındaki soluksuz ötümsüz patlayıcı ünsüzler. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi* 1: 195–205.
2013. The infinitive -me/-ma in the Balkan dialects. *Turkic Languages* 17, 31–37.
2014. Some remarks on the infinitive in -ma in 17th century Ottoman Turkish. *Turcology and Linguistics. Éva Ágnes Csátó Festschrift*. Demir, Nurettin; Karakoç, Birsnel ve Menz, Astrid (eds.). Ankara: Hacettepe Üniversitesi. 103–113.
2014. The late Ottoman use of the infinitives in -mA and -mAklık. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi* 2014, 25–35.
2015. Kristne i Tyrkia – fra maktfaktor til marginal minoritet [Türkiye'de Hristiyanlar - güçten marjinal azınlığa]. *De kristne i Midtøsten. Kampen for tilhørighet*. Throbjørnsrud, Berit S. (ed.). Oslo: Cappelen Damm Akademisk. 75–94.
2016. Karamanlidic literature and its value as a source for spoken Turkish in the 18th and 19th centuries. *Turkic Languages* 20, 5–25.
2016. [Csató, Éva Á.; Johanson, Lars; Römer, Claudia ve Stein, Heidi] The linguistic landscape of Istanbul in the seventeenth century. *Spoken Ottoman in Mediator Texts*. Csátó, Éva Á.; Menz, Astrid ve Turan, Fikret (eds.). Wiesbaden: Harrassowitz. 1–35.
2016. Transcription texts in Topkapı Sarayı revisited. *Spoken Ottoman in Mediator Texts*. Csátó, Éva Á.; Menz, Astrid ve Turan, Fikret (eds.). Wiesbaden: Harrassowitz. 63–75.
2016. Translating Orhan Pamuk. *The Uppsala Meeting. Proceedings of the 13th International Conference on Turkish Linguistics*. Csátó, Éva; Karakoç, Birsnel ve Menz, Astrid (eds.). Wiesbaden: Harrassowitz. 64–71.
2016. Orhan Pamuk and the material world. The author's use of objects in his novels. *Turkish Language, Literature, and History – Travelers' Tales, Sultans, and scholars since the eighth century*. Hickman, Bill & Leiser, Gary (eds.). London & New York: Routledge. 60–78.
2017. Pamuk en Scandinavie [İskandinav Ülkelerinde Pamuk]. *Cahier Pamuk*. Basch, Sophie ve Göle, Nilüfer (eds.). Paris: Éditions de L'Herne. 115–120.
2017. Pamuk's use of the Turkish language. *Approaches to Teaching the Works of Orhan Pamuk*. Türkkan, Sevinç ve Damrosch, David (eds.). Modern Language Association of America. 26–35.

2017. En tyrkisk klassiker på norsk og engelsk [Norveççe ve İngilizcede Türkçe Bir Klassik]. Babylon. Nordisk Tidskrift for Midtøstenstudier 15, 64–71.
2018. The West Rumelian Turks in Bulgaria and their alleged affiliation to the Eastern Black Sea area. *Linguistic Minorities in Turkey and Turkic-Speaking Minorities of the Periphery*. Bulut, Christiane (ed.). Wiesbaden: Harrassowitz. 35–44.
2019. In memoriam Even Hovdhaugen (1941–2018). *Turkic Languages* 23, 3–5.
2019. The Eastern Sea dialects of Turkey from the point of view of language contact. *Language Contact in the Balkans and Asia Minor*. Tzitzilis, Christos ve Papanastassiou, Georgios (eds.). Thessaloniki: Aristotle University of Thessaloniki. 248–261.
2020. The Eighth International Congress of Orientalists, held in Stockholm/Uppsala/ and Christiania (1–14 September 1889), and its echo in Turkish literature. *Turcologica Upsaliensia. An Illustrated Collection of Essays*. Csátó, Éva Á.; Menz, Astrid ve Karakoç, Birsal (eds.). Leiden: Brill. 129–144.
2020. Sümela Manastırı'nın Kuruluşu ile İlgili 1768'de Basılmış Karamanlıca Bir Metin. *Semih Tezcan Kitabı*. Yılmaz, Emine; Demir, Nurettin ve Çetinkaya Emre (ed.). Ankara: Nobel. 183–190.
2021. In memoriam Semih Tezcan (1943–2017). *Turkic Languages* 25, 5–8.
2022. The Turkish Language Reform. *The Turkic Languages*. Johanson, Lars ve Csátó, Éva Á. (eds.). London & New York: Routledge. 231–235.
2022. Turkish dialects. *The Turkic Languages*. Johanson, Lars ve Csátó, Éva Á. (eds.). London & New York: Routledge. 224–230.
2023. Turkish dialects: Eastern Black Sea Coast. *Encyclopedia of Turkic Languages and Linguistics Online*. General Editor: Lars Johanson.
2023. The Turkish language reform. *Dragomanen* 25, 53–66.

Tanıtma/Değerlendirme

1981. Erich Prokosch. *Studien zur Grammatik des Osmanisch-Türkischen unter besonderer Berücksichtigung des Vulgarosmanisch-Türkischen*. Freiburg i. Br., 1980. WZKM 73: 212–215.

1982. Efrasiyap Gemalmaz, *Erzurum İli Ağızları*. (İnceleme – Metinler – Sözlük ve Dizinler). 3 cilt Erzurum, 1978. AO 43: 91–98

1983. Turgut Günay: Rize ili ağızları. Ankara. 1978 and Efrasiyap Gemalmaz: Erzurum ili ağızları 1–3. Erzurum. 1978. *Acta Orientalia* (Copenhagen). 43: 91–98.

1991. Christos Tzitzilis: *Griechische Lehnwörter im Türkischen (mit besonderer Berücksichtigung der anatolischen Dialekte)*. Wien. *Acta Orientalia* (Copenhagen) 52, 184–194.

1998. *Studia Ottomanica: Festgabe für György Hazai zum 65. Geburtstag*. Ed. by Barbara Kellner-Heinkele and Peter Zieme. Wiesbaden 1997. *Orientalia Suecana* 47, 161–162.

1999. Svanberg, I. (ed.) *Tradition och nyskapande: Turkiska språket och kulturen*. Lund, 1997. (In Norwegian). *Dragomanen* 2, 98–101.

2017. Silje Susanne Alvestad: The Uppsala manuscript of Muḥammed Hevā'î Üsküfî's Maḳbūl-i 'arīf (1631) from a Turcological perspective. Wiesbaden: Harrassowitz. 2016. *Turkic Languages* 21, 286–289.

Çeviriler

- Orhan Pamuk: *Svart bok* (original title *Kara kitap*). Oslo: Gyldendal. 1994.
- Orhan Pamuk: *Mitt namn er karmosin* (original title *Benim adım Kırmızı*). Oslo: Gyldendal. 2003.
- Orhan Pamuk: *Istanbul – Byen og minnene* (original title *İstanbul – Hatıralar ve şehir*). Oslo: Gyldendal. 2006.
- Orhan Pamuk: *Uskyldighetens museum* (original title *Masumiyet müzesi*). Oslo: Gyldendal. 2010.
- Orhan Pamuk: *Noe fremmed i mitt sinn* (original title *Kafamda bir tuhaflık*). Oslo: Gyldendal. 2016.

Armağan Kitaplar

- Csátó, É. Á., Parslow, J., Türker, E., & Wigen, E. (Ed). 2018. *Building Bridges to Turkish: Essays in Honour of Bernt Brendemoen* (1st ed.). Harrassowitz Verlag.
- Csátó, É. Á., Ims, G., Parslow, J., Thiesen, F., Türker, E. (Ed.). 2009. *Turcological Letters to Bernt Brendemoen*. Novus forlag.

Nekroloji Yazıları

- Csátó, É. Á. 2024. In memoriam Bernt Brendemoen (1949–2024). *Turkic Languages* 28, 15–25.
- Demir N. 2024. *Bernt Brendemoen'un Ardından*. Türk Dili, Sayı 873, Eylül, 104–112. Türk Dil Kurumu.